

Rapport 2011:69

Arkeologisk förundersökning

Härd vid Kungs Starby golfbana

RAÄ 32

Kungs Starby 2:4 och 2:11 samt Hagalund 1:1

Vadstena stad och kommun

Östergötlands län

Viktoria Björkhager

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M

A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Härd vid Kungs Starby golfbana

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat	5
Datering	5
Tolkning	5
Referenser	5
Tekniska uppgifter	6

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

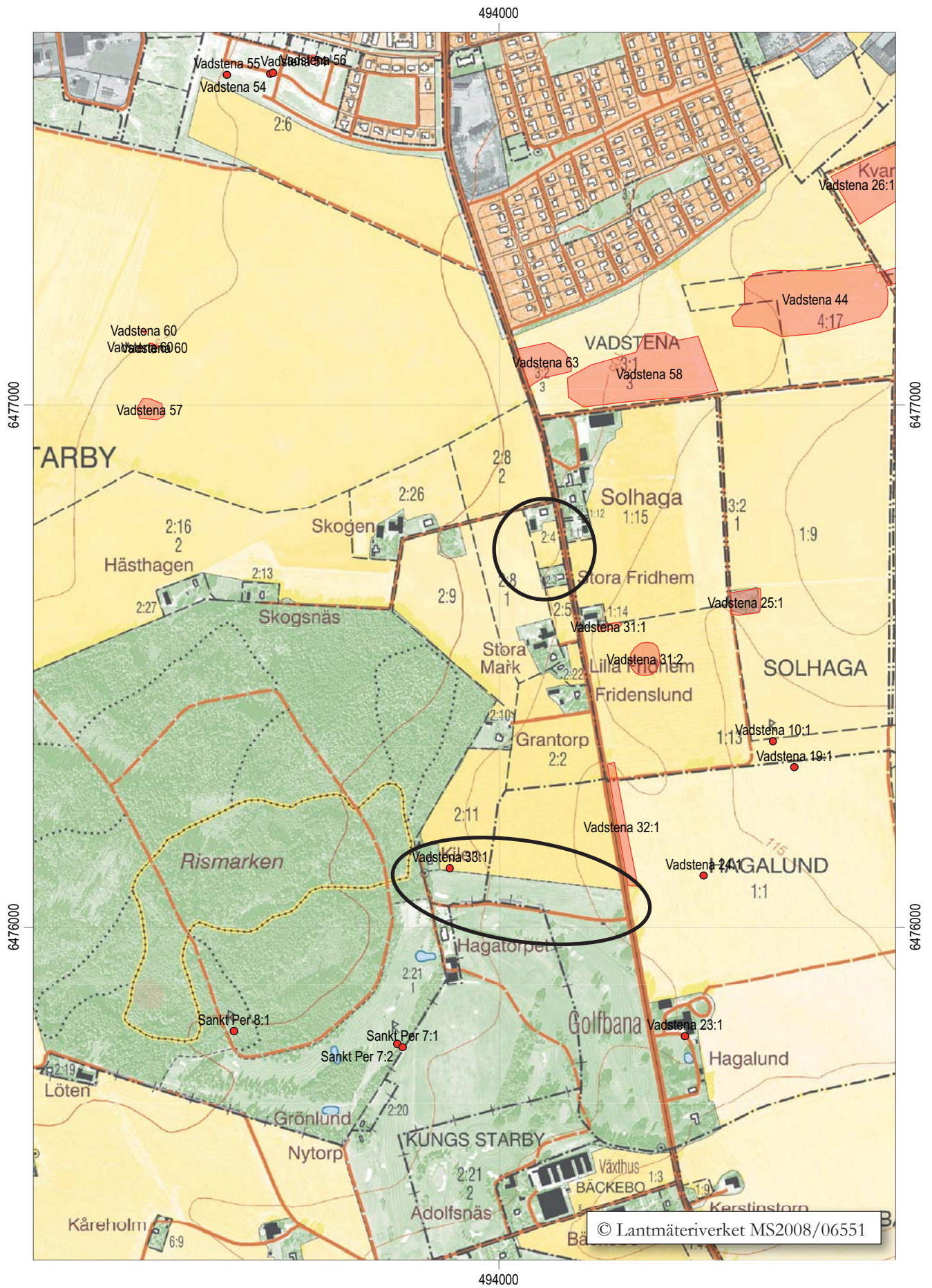
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandsmuseum.se • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde år 2002 en arkeologisk förundersökning i samband med förstärkning av elnätet inom fastigheterna Kungs Starby 2:4 och 2:11 samt Hagalund 1:1, Vadstena stad och kommun. En elkabel grävdes in på Kungs Starby golfbana. På en plåt i landskapet påträffades en härd som daterades till övergången mellan förromersk och äldre romersk järnålder.

Viktoria Björkhager
1:e antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 64E 7jN, med undersökningsområdena markerade. Skala 1:10 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk förundersökning i samband med förstärkning av elnätet inom fastigheterna Kungs Starby 2:4 och 2:11 samt Hagalund 1:1. Förundersökningen utfördes i juni 2002 efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Arbetet var uppdelat på två mindre kabelsträckningar. Den ena utgjordes av en anslutning till en nybyggd fastighet inom Kungs Starby 2:4 och den andra av en förstärkning av elnätet in till huset Kilen inom Kungs Starby 2:11. De aktuella sträckningarna var belägna i åkermark och utmed befintlig vägsträckning.

Uppdragsgivare var Vattenfall Östnät AB vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen samt utformningen av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Det omgivande området har fulläkerskaraktär och uppvisar därför endast få fasta fornlämningar. På Hagalund 1:1 har påträffats en flintdolk (RAÄ 24, Vadstena stad) och på den tidigare kallade "Hollmanska jorden" eller "Kråkebacken", även det inom Hagalund, undersöktes år 1934 ett gravfält från vikingatid (RAÄ 10 och 19, Vadstena stad). På gravfältet påträffades bl a en rikt utrustad grav med svärd, spännbucklor, armringar, glaspärlor etc (Cnattungus 1934). Vid en arkeologisk förundersökning, inför nedläggandet av elkablar, som utfördes av Östergötlands länsmuseum 1999 påträffades fornlämningar utmed flera platser. Vid Lilla Fridhem framkom härदार och stolphål intill ett område med harts i ytan (RAÄ 31). Söder om fastigheten, mitt emot golfbanan, påträffades en boplatzlämning (RAÄ 32) omfattande flera härदार, en grop, ett stolphål och två mörkfärgningar. En av de undersökta härदारerna daterades till romersk järnålder (80-410 e Kr, 2 sigma). I den norra kanten av golfbanan, in mot huset Kilen, påträffades en härд (RAÄ 33) och en grop/stenlyft? (A15) (Lindberg 2004). De sistnämnda fornlämningarna kom delvis att beröras av den nu aktuella schaktningen.

Östergötlands länsmuseum utförde under hösten 2004 en arkeologisk förundersökning i samband med nedläggandet av bredband utmed sträckan Vadstena – Väderstad. Vid Kungs Starby golfbana passerade kabeln, den vid 1999 års undersökning framkomna, boplatzlämningen RAÄ 32. Utmed denna del av kabelsträckningen förlades bredbandskabeln ovanpå den befintliga elkabeln för att inte skada fornlämningen ytterligare (Björkhager & Magnusson 2008).

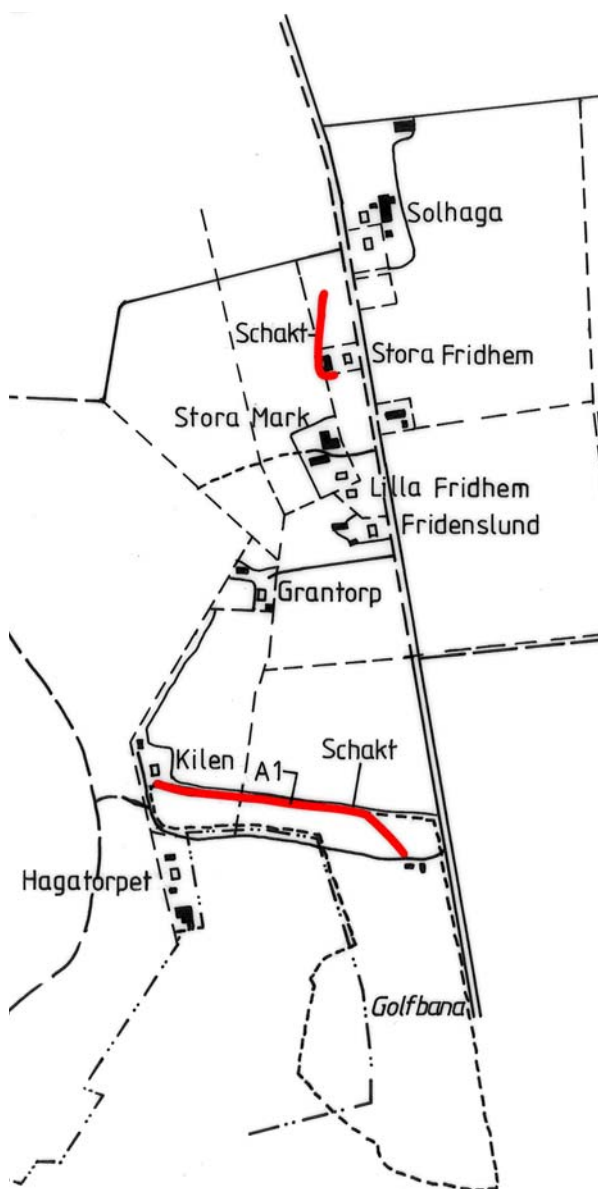
Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att fastställa huruvida fast fornlämning kom att beröras av det planerade arbetsföretaget. Om fast fornlämning framkom skulle dess omfattning och datering fastställas. Förundersökningens resultat skulle ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen utfördes i samband med schaktningsarbetena varvid schaktning med grävmaskin varvades med handgrävning. Anläggningar dokumenterades genom inmätning, profilritning, foto-grafering och provtagning.

Dokumentationsmaterialet i form av en profilritning förvaras på Östergötlands museum.

Figur 3. Kabelsträckningarna och den framkomna härden (A1) markerade. Skala 1:10 000.

Resultat

Kabelsträckningen gick från vägen till Strå parallellt med infarten till Kungs Starby golfbana rakt väster ut mot huset Kilen. För att göra så lite skada på gräset som möjligt grävdes kabeln ned i kanten mellan golfbanan och den intilliggande åkermarken.

Vid schaktningarna påträffades en hårdbotten på en svag plåtå i landskapet, ca 200 m från infarten till golfbanan. Anläggningen hade en diameter på ca 0,8 m och ett djup av ca 0,1 m och fyllningen utgjordes av sotig sand med ett innehåll av skärvig och skörbränd sten samt kol.

Utmed schaktsträckningen intill den nybyggda fastigheten inom Kungs Starby 2:4 påträffades inget av arkeologiskt intresse.

Datering

Ett kolprov från den påträffade härden skickades för analys till Ångströmlaboratoriet i Uppsala. Provet daterades till 60 f Kr - 140 e Kr med 2 sigma (Ua-21117), d v s övergången mellan förromersk och äldre romersk järnålder.

Tolkning

Vid undersökningen 1999 påträffades lämningar utmed stora delar av ledningssträckningen och det var av den anledningen svårt att avgöra vilka lämningar som kanske hörde samman och vilka som inte gjorde det. En försvårande faktor var dessutom att endast ett kolprov var daterat, vilket innebär att det i materialet kan finnas flera tidshorisonter. Frågan var dock vart den nu framkomna härden passade in i detta sammanhang? Härden låg väster

om den tidigare påträffade gropen/stenlyftet (A15), men inom det område där det tidigare påträffats tunna linser av sotinblandad jord som tolkats som kulturlagerrester. Detta tyder på att den nu framkomna härden rumsligt sett borde höra samman med RAÄ 32, men dateringarna från undersökningarna är inte lika samstämmiga. Dateringen av härden (A10), från undersökningen 1999 med en datering på 80-410 e Kr (2 sigma), anger en något senare brukningsperiod än den nu undersökta härden som daterades till 60 f Kr - 140 e Kr. Det verkar alltså som om det kan vara minst två brukningsfaser inom samma fornlämningsområde, men närmare än såhär går det i nuläget inte att komma.

Referenser

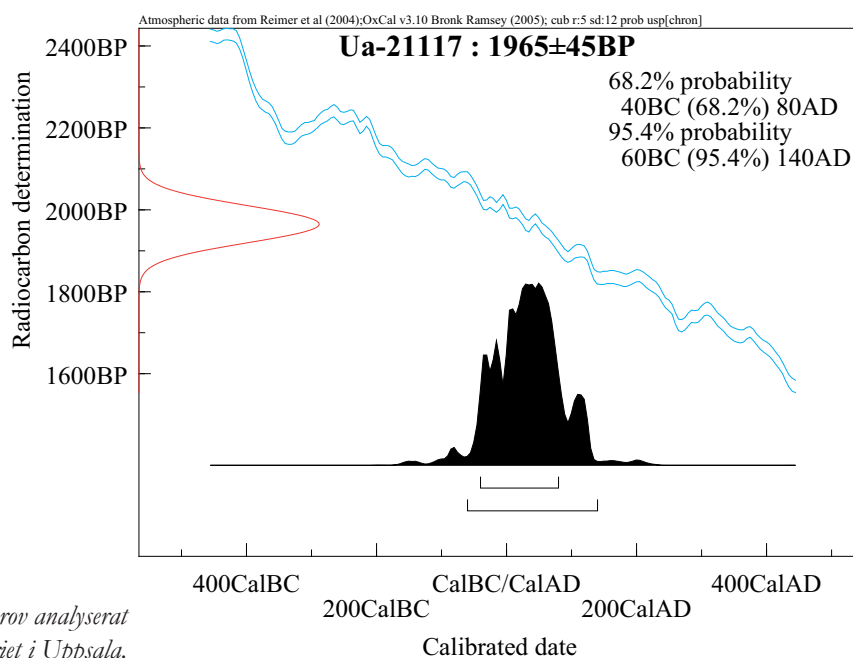
Tryckta källor

Björkhager V & Magnusson M. 2008. *Bredband mellan Vadstena och Väderstad*. Arkeologisk förundersökning. Östergötlands länsmuseum. Rapport 2008:58.

Lindberg M. 2004. *En ledning från järnåldern*. Kungs Starby 2:11 m fl. Vadstena stad och kommun. Arkeologisk förundersökning, Vadstena stad och kommun, Östergötland. Östergötlands länsmuseum. Rapport 2004:60.

Övriga källor

Nattingius, B. Rapport till Riksantikvarien. 6 oktober 1934. Östergötlands museums arkiv.

Figur 4. Kalibreringskurva för ^{14}C -prov analyserat på Ångströmlaboratoriet i Uppsala.

Tekniska uppgifter

Lokal Kungs Starby 2:4 och 2:11 samt Hagalund 1:1
Socken/Stad Vadstena stad
Kommun Vadstena
Län och landskap Östergötland

Fornlämningsnummer RAÄ 32

Ekonomiska kartans blad 64E 7jN
Koordinater N6476058 E494027
Koordinatsystem SWEREF

Typ av undersökning Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens dnr 431-7598-02
Länsstyrelsens handläggare Carin Claréus
Länsstyrelsens beslut 431-7598-02
ÖLM dnr 292/02
ÖLM projektnr 6709

Uppdragsgivare Vattenfall Östnät AB
Kostnadsansvarig Vattenfall Östnät AB

Projektledare Viktoria Björkhager

Fältarbetsid 2002-06-06
Totalt undersöktes ca 450 lm

Fynd Nej
Foto Nej
Analyser Ångströmlaboratoriet, Uppsala (Ua-21117)

Grafik Lasse Norr
Renritning Guije Clarmo
Grafisk form Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273 Rapport 2011:69 © Östergötlands museum

Östergötlands länsmuseum utförde år 2002 en arkeologisk förundersökning i samband med förstärkning av elnätet inom fastigheterna Kungs Starby 2:4 och 2:11 samt Hagalund 1:1, Vadstena stad och kommun. En elkabel grävdes in på Kungs Starby golfbana. På en plåtå i landskapet påträffades en härd som daterades till övergången mellan förromersk och äldre romersk järnålder.